

הלכות ספר תורה פרק י

א. נמצאת למד שעשרים דברים הן, שכל אחד מהן פוסל את ספר תורה. ואם נעשה בו אחד מהן הרי הוא כחמש מן החמשין שמלמדין בהן התינוקות, ואין בו קדשת ספר תורה, ואין קורין בו ברבים; ואלו הן: (א) אם נכתב על עור בהמה טמאה; (ב) שנכתב על עור בהמה טהורה שאינו מעבד; (ג) שהיה מעבד שלא לשם ספר תורה; (ד) שנכתב שלא במקום כתיבה, על הגויל במקום בשר ועל הקלף במקום שער; (ה) שנכתב מקצתו על הגויל, ומקצתו על הקלף; (ו) שנכתב על דוכסוסטוס; (ז) שנכתב בלא שרטוט; (ח) שנכתב שלא בשחור העומד; (ט) שנכתב בשאר לשונות; (י) שכתבו גוי וכיוצא בו משאר פסולים; (יא) שכתב האזכרות בלא כונה; (יב) שחסר אפלו אות אחת; (יג) שהוסיף אפלו אות אחת; (יד) שנגעה אות באות; (טו) שנפסדה צורת אות אחת עד שלא תקרא כל עיקר, או תדמה לאות אחרת, בין בעיקר הכתיבה, בין בנקב, בין בקרע, בין בטשטוש; (טז) שהרחיק או הקריב בין אות לאות, עד שתראה התבה כשתי תבות, או שתי תבות כמו תבה אחת; (יז) ששנה צורת הפרשיות; (יח) ששנה צורת השירות; (יט) שכתב בשאר הכתב כשירה; (כ) שתפר היריעות שלא בגידי טהורה. ושאר כל הדברים למצוה, לא לעכב.

ב. ספר תורה הפשר נוהגין בו קדשה יתרה, וכבוד גדול. אסור לאדם למכור ספר תורה, אפלו אין לו מה יאכל, ואפלו היו לו ספרים רבים, ואפלו ישן לקח בו חדש. לעולם אין מוכרין ספר תורה, אלא לשני דברים שילמד תורה בדמיו, או שישא אשה בדמיו: והוא, שלא יהיה לו דבר אחר למכור.

ג. ספר תורה שבילה, או שנפסל נותנין אותו בכלי חרס, וקוברין אותו אצל תלמיד חכמים; וזו היא גניזתו. מטפחות ספרים שבלו, עושין אותן תכריכין למת מצוה; וזו היא גניזתן.

ד. תיק שהוכן לספר תורה, והנח בו; וכן המטפחות, והארון, או המגדל שמניחין בו ספר תורה, אף על פי שהספר בתוך התיק; וכן הפסא שהוכן להניח עליו ספר תורה, והנח עליו ספר תורה: הכל תשמישי קדשה הן, ואסור לזרקן; אלא כשיבלו או כשישברו, נגנזין. אבל הבימות שעומד עליהן או חזי הספר, והלוחות שפותבין בהן לתינוק להתלמד אין בהן קדשה. וכן רמוני כסף וזהב וכיוצא בהן, שעושין לספר תורה לנואי תשמישי קדשה הן; ואסור להוציאן לחל, אלא אם מכר אותם לקנות בדמיהן ספר תורה או חמש.

ה. מתר להניח ספר על גבי ספר, ואין צריך לומר על גבי החמשין; ומניחין חמשין, על גבי נביאים וכתובים. אבל אין מניחין נביאים וכתובים על גבי החמשין, ולא חמשין על גבי ספר תורה. וכל כתבי הקדש, אפלו הלכות והגדות אסור לזרק אותן. הקמיעין שיש בהן ענינים שלכתבי הקדש אין נכנסין בהן לבית הפסא, אלא אם כן היו מחפות עור.

ו. לא יאחז אדם ספר תורה בזרועו, ויכנס בו לבית המרחץ, או לבית הפסא, או לבית הקברות אף על פי שהוא פרוף במטפחות, ונתון בתוך התיק שלו. ולא יקרא בו, עד שירחיק

אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַקֶּבֶר, אוֹ מִן הַמֵּת, אוֹ מִבֵּית הַפֶּסֶא. וְלֹא יֵאָחֵז הַסֵּפֶר, כְּשֶׁהוּא עָרֵם. וְאִסּוּר לֵישֵׁב עַל מִטָּה, שֶׁסֵּפֶר תּוֹרָה עָלֶיהָ.

ז. בֵּית שֵׁשׁ בּוֹ סֵפֶר תּוֹרָה אִסּוּר לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ בּוֹ, עַד שְׂיוּצִיאָנוּ, אוֹ עַד שְׂיִנְיָחָנוּ בְּכָלִי, וְיִתֵּן הַכָּלִי בְּכָלִי אַחֵר שְׂאִינוּ מְזַמֵּן לוֹ; אֲבָל אִם הָיָה מְזַמֵּן לוֹ אִפְלוּ עֲשֶׂרָה כָּלִים זֶה בְּתוֹךְ זֶה, כְּכָלִי אֶחָד הֵן. אוֹ עַד שִׁיעֲשֶׂה לוֹ מַחְצָה גְבוּהָה עֲשֶׂרָה טַפָּחִים, אִם אֵין לוֹ בֵּית אַחֵר; אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ בֵּית אַחֵר אִסּוּר לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ, עַד שְׂיוּצִיאָנוּ.

ח. כָּל הַטְּמְאִים, אִפְלוּ נְדוּת, וְאִפְלוּ גוֹיִים מִתְּרִין לֵאחֹז סֵפֶר תּוֹרָה, וְלִקְרוֹת בּוֹ: שְׂאִין דְּבָרֵי תּוֹרָה מִקְבָּלִין טְמֵאָה. וְהוּא שְׂלֹא יִהְיוּ יָדֵיהֶם מְטֻנְפוֹת, אוֹ מְלַכְלָכוֹת בְּטֵיט; אֲלֹא יִרְחֲצוּ יָדֵיהֶם, וְאַחֵר כֶּךָ יִגְעוּ בּוֹ.

ט. כָּל הַרוּאָה סֵפֶר תּוֹרָה כְּשֶׁהוּא מְהֵלֵךְ, חַיֵּב לַעֲמֹד מִפְּנֵיו. וְיִהְיוּ הַכָּל עוֹמְדִין, עַד שִׁיעֲמַד זֶה שֶׁהוּא מְהֵלֵךְ בּוֹ כְּשִׁיגִיעָנוּ לְמָקוֹמוֹ, אוֹ עַד שְׂיִתְכַסֶּה מַעֲיִנֵיהֶם; וְאַחֵר כֶּךָ, יִהְיוּ מִתְּרִין לֵישֵׁב.

י. מִצְוָה לִיַּחַד לְסֵפֶר תּוֹרָה מָקוֹם, וּלְכַבֵּד אוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וּלְהַדְרֹו יֵתֵר מְדִי: דְּבָרִים שְׂבָלוּחוֹת הַבְּרִית, הֵן הֵן שְׂבָכָל סֵפֶר וְסֵפֶר. לֹא יִרַק אָדָם כְּנֶגֶד סֵפֶר תּוֹרָה, וְלֹא יִגְלֶה עָרוֹתוֹ כְּנֶגְדּוֹ, וְלֹא יִפְשֹׁט רַגְלָיו, וְלֹא יִנְיָחָנוּ עַל רֹאשׁוֹ כְּמִשְׁאוּי. וְלֹא יַחֲזִיר אַחֲרָיו לְסֵפֶר תּוֹרָה, אֲלֹא אִם כֵּן הָיָה גְבוּהָ מִמֶּנּוּ עֲשֶׂרָה טַפָּחִים.

יא. הָיָה מְהֵלֵךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְסֵפֶר תּוֹרָה עִמּוֹ לֹא יִנִּיחַ סֵפֶר תּוֹרָה בְּתוֹךְ הַשָּׁק, וְיִנְיָחָנוּ עַל גְּבִי הַחֲמוֹר וְיִרְכַּב עָלָיו; וְאִם הָיָה מִתְּפַחַד מִן הַגְּנָבִים, מִתֵּר. וְאִם אֵין שֵׁם פֶּחַד מְנִיחוֹ בְּחִיקוֹ כְּנֶגֶד לְבוֹ, וְהוּא רוֹכֵב עַל הַבְּהֵמָה וְהוֹלֵךְ.

יב. כָּל מִי שִׁישֵׁב לִפְנֵי סֵפֶר תּוֹרָה, יֵשֵׁב בְּכַבֵּד רֹאשׁ וּבִאִימָה וּפֶחַד, שֶׁהוּא הָעֵד הַנֶּאֱמָן עַל כָּל בָּאֵי הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהָיָה שֵׁם בְּךָ, לְעֵד" (דְּבָרִים לא, כו); וְיִכְבְּדֵנוּ כְּפִי כּוֹחוֹ. אָמְרוּ חֲכָמִים הֲרֹאשׁוֹנִים, כָּל הַמַּחְלִיל אֶת הַתּוֹרָה, גּוֹפּוֹ מְחַלֵּל עַל הַבְּרִיּוֹת; וְכָל הַמְּכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה, גּוֹפּוֹ מְכַבֵּד עַל הַבְּרִיּוֹת.